

УДК 378.4(450=161.2)УКУ(091)

**СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО КАТОЛИЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ СВЯТОГО КЛИМЕНТА ПАПИ У РИМІ**

Пронюк Марія – аспірантка II року навчання,
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника»,
м. Івано-Франківськ
<https://orcid.org/0000-0001-6330-4202>
DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.vi45.633>
myskalove@gmail.com

Досліджено передумови, процес становлення та розвитку одного з найбільших центрів української науки в діаспорі другої пол. XX століття – Українського Католицького університету ім. святого Климента Папи у Римі. Проаналізовано історичні передумови заснування та мету, яку ставив перед собою Верховний Архієпископ Йосиф Сліпий – основний ідейник та засновник Університету. Здійснено огляд наукових праць по заявленій тематиці. Висвітлено діяльність та значення Університету для розвитку і поширення української культурної спадщини у світі.

Ключові слова: Український католицький університет імені святого Климента Папи, Українська Греко-Католицька Церква, Верховний Архієпископ Йосиф Сліпий, Рим.

Постановка проблеми. Відкриття університету є надзвичайно важливою подією, свідченням культурного росту нації, її духовного і наукового розвитку. Цього був свідомий Йосиф Сліпий – Верховний Архієпископ Української Греко-Католицької церкви. У лютому 1963 р. він був звільнений після 18 років радянських таборів, моральних і фізичних катувань та прибув до Риму. Чому першою втіленою ідеєю Йосифа Сліпого було заснування Університету? В Римі, де немало закладів освіти? Новостворений Університет – це були, насамперед, люди, що мали зберегти українську пам'ять, код нації, щоб передати майбутнім поколінням; не лише книги чи записи – цілу систему українськості. Поряд з Університетом – бібліотека, музей, архів – комплекс духовного збагачення студентів. Лекції важливих українських професорів, об'єднання талановитих митців, видавнича праця, науково-дослідні проекти, заснування філій, міжкультурна співпраця – основні напрями роботи Університету та його працівників. Вважаємо *актуальним* розглянути глибше особливості його становлення та розвитку, адже в листопаді 2023 р. минає 60 річниця від дня заснування Українського Католицького університету ім. святого Климента Папи у Римі.

Аналізуючи *джерельну базу*, зауважимо, що не так багато окремих праць присвячених цьому питанню. Дослідження Н. Гірної про культурно-освітню діяльність Йосифа Сліпого [2], О. Джус про виховання молоді в закладах української діаспори XX ст. [3], Г. Карась та В. Дутчак щодо ролі митрополита в розвитку української музики в діаспорі [4, 6-7] є одними з найсвіжіших опрацювань у цій тематиці.

Метою статті є поглибити вивчення та популяризувати спадщину Верховного архієпископа Української Греко-Католицької церкви Йосифа Сліпого, сприяючи таким чином культурній обізнаності, освітньому та патріотичному зростанню українців. Для досягнення цієї мети необхідно вирішити такі *завдання*: виявити джерела та висвітлити процес становлення й розвитку одного з найбільших центрів української науки в діаспорі другої пол. XX ст. – Українського Католицького університету ім. святого Климента Папи у Римі. Оскільки ця тема ще недостатньо опрацьована, необхідно упорядкувати та систематизувати наявні джерела інформації та представити їх для більш широкого використання в історичних та культурологічних дослідженнях.

Виклад матеріалу дослідження. Український Католицький університет (УКУ) ім. святого Климента Папи заснований 28 листопада 1963 р. грамотою Верховного Архієпископа УГКЦ Йосифа Сліпого. Він убачав у цьому навчальному закладі продовження праці Львівської Богословської академії (ЛБА), існування якої припинилося з початком Другої Світової війни, приходом окупаційної радянської влади, арештом ректорату і викладачів та переслідуванням студентів. Університет названий на честь святого Папи Климента, що у II столітті був засланий на Південь України, де й помер мученицькою смертю.

25 листопада 1966 р. була затверджена Конституція УКУ, яку розробляли Митрополит Йосиф Сліпий, д-р Микола Чубатий, о. д-р Василь Лаба, д-р Володимир Янів та ін. До складу професорської колегії увійшли: ректор – д-р Кир Йосиф Сліпий, проректор і декан Богословського факультету – о.-мітрат Василь Лаба, декан філософічно-гуманістичного факультету – д-р Володимир Янів, декан правничого факультету – д-р Микола Чубатий, секретар – о. д-р Іван Хома та о. д-р Ігор Мончак. Перше засідання Колегії відбулося 24 червня 1963 р. у Ватикані у справі відновлення праці Богословської академії у Львові шляхом створення Українського Католицького університету з головним осідком у Римі, а також затвердження звичайних та надзвичайних професорів. Викладацький склад мав такий вигляд:

др. В. Янів – звичайний професор психології, др. М. Соневицький – надзвичайний професор класичної філології, др. М. Тершаковець – надзвичайний професор української літератури, др. Я. Рудницький – надзвичайний професор української філології, др. О. Горбач – надзвичайний професор слов'янської філології, о-др. І. Хома – надзвичайний професор історії Української церкви, о-др. М. Марусин – надзвичайний професор літургії, о-др. І. Нагаєвський – надзвичайний професор історії Всесвітньої церкви, о-др. І. Гриньох – надзвичайний професор догматики, д-р. Б. Казимира – надзвичайний професор суспільних наук, д-р. В. Ленчик, надзвичайний професор історії, д-р. Б. Лончина – надзвичайний професор модерної філології, о. Ю. Тицяк – надзвичайний професор історії Літургії, д-р. Д. Бучинський – надзвичайний професор романістики, д-р. П. Ісаїв – надзвичайний професор філософічних наук, д-р. В. Лев – надзвичайний професор старослов'янської мови, др. К. Кисілевський – професор україністики, д-р. В. Селянська – надзвичайна професорка романської літератури, д-р. Б. Галайчук – надзвичайний професор права, д-р. П. Качур – надзвичайний професор біблійних наук. Кожного року викладачі змінювалися у зв'язку з різними обставинами. На цьому засіданні також ухвалили факультети та філії, які можна в майбутньому відкривати в інших країнах. Головним їх завданням є «...внести свою лепту в скарбницю вселюдського знання. Його професори і його студенти мають перейнятися науково утвердженим католицьким світоглядом і ширити його серед українського і інших народів. З Університету мають виходити люди вчені, що мають збільшувати наукову продукцію і взагалі вийти на зустріч потребам народу в цей важкий час» [9; 6]. Основними напрямками діяльності УКУ були науково-дослідницька, видавнича та інформативна. Велику увагу приділялося викладанню українознавчих дисциплін, організовуючи, зокрема, Високошкільні літні курси українознавства. Найпершими надбаннями УКУ в Римі було зібрання бібліотеки та музею церковно-мистецьких пам'яток.

Каталогізація вже наявних видань у бібліотеці розпочалася у 1964 р. Переважно це були книги, передані Митрополитом Йосифом. До 1968 р. фонд бібліотеки налічував майже 10 тис. томів, багато з яких були подаровані духовними та світськими особами, іншими бібліотеками, університетами. Бібліотека УКУ мала свій правильник, список українських та іншомовних часописів, газет, періодики. Директоркою призначено п. О. Федак.

Упорядкуванням музею займався професор С. Гординський, який розділив його на два відділи: мистецький і археологічно-природописний. Завдяки Архієпископу Йосифу та жертводавцям було зібрано понад 2 тис. експонатів. Музей отримав свій правильник і п. С. Янів була призначена його директоркою. Основне його завдання – «...зберігання культурних цінностей українського народу, а також і надбань інших народів. <...> В Музеї експонувалися предмети релігійного культу, образотворче, зокрема релігійне мистецтво, народне мистецтво, збірки фотографій, особисті дарунки для Кардинала Йосифа тощо» [9; 220].

О. Теофіл Горникевич був призначений директором Архіву, який налічував понад 100 картотек різних документів. В одному з пунктів Правильника архіву зазначається, що в ньому «...переховуються університетські, церковні і світські акти, всі набуті і даровані архівальні збірки» [9; 224].

Одним із важливих і нагальних питань було пошук приміщення. «Першим осідком стало помешкання митрополита Кир Йосифа у Ватикані, яке призначив йому папа Іван XXIII. В ньому зосереджено канцелярію, збір книжок і музейних та архівних дарів. Однак для викладів не було в ньому ні місця, ні можливості» [9; 225]. Згодом, за сприяння інженера В. Балі, Владика Йосиф відкупив великий монастир для монахів Студитів у Кастельгандольфо, в околиці Риму. Та це приміщення стало тимчасовим варіантом. У 1964 р. вдалося знайти велику земельну ділянку на узгір'ї з чудовим краєвидом на Рим, й інженер В. Балі розпочав будівництво Дому. Вже через два роки постала будівля площею понад 10 тис. м² із п'ятьма поверхами. «В них приміщено дві молитовниці, Музей, Бібліотеку, Архів, чотири викладові салі і вигідні мешкання для кільканадцять професорів і студентів, магазини, кухню, дві їдальні, пральню і гараж. Віддільну частину замешкують Монахині Василіянки з окремою молитовницею. Вони ведуть кухню і ходять на виклади. Вони положили великі заслуги в урухуванні й упорядкуванні дому. Побіч є малі забудовання для підручної економії. В домі мешкало пересічно 15 осіб професорів і студентів. Мистці і скульптори, що працювали для української культури находили там приют» [9; 226]. Урочисте посвячення «Дому науки» відбулося 2 жовтня 1966 р.

Навчання в УКУ розпочалося у 1964–1965 н. р. для двох факультетів: теологічного та філософічно-гуманістичного. До цього врегульовувалися правові і бюрократичні нюанси, а також вирішувалось питання приміщення. Перші лекції проводились у монастирі «Студіон» у Кастельгандольфо (біля Риму). У 1966–1967 н. р. розпочав діяльність і факультет математичних та природописних наук. Окрім філософії, значну частину навчальної програми становили історія України та інших народів світу, сучасні та класичні мови, література, географія, мистецтво. В період літніх канікул проводились відкриті лекції заокеанських професорів (д-ра Я. Рудницького про українське мовознавство, д-ра Б. Боцюрківа про радянську церковну політику в Україні, д-ра Ю. Шульмінського про мистецтво). «Також працювали на

Університеті малярі і скульптори: С. Гординський, Крук, Молодожанин, П. Холодний та ін.» [9; 166]. Щодо студентів, яких тоді називали слухачами, то в перші роки їх було близько десяти, однак із кожним роком бажаних навчатися збільшувалось. При зарахуванні звертали увагу на вже наявну базу знань і моральні якості вступника. Відкриття нового навчального року було своєрідним святом і супроводжувалося насамперед молитвою – урочистою Архиєрейською Божественною Літургією, яку очолював митрополит Йосиф у співслужінні численного духовенства та у присутності студентів, батьків, гостей. В перші роки діяльності Університету Богослужіння супроводжував хор Малої семінарії під проводом отця Є. Небесняка. Такий величний початок навчання мав підбадьорити і надихнути студентів. Хочемо тут навести слова Патріарха Йосифа з його проповіді 15 жовтня 1972 р.: «Університет починає сповняти своє завдання, а так само ті, що тут приходять, відходять з переконанням, що щось нового вони довідалися, поширили своє знання, піднесли свого духа, освідомили себе. Не треба зражуватися тим, що то мені вигідно чи не вигідно, але треба боронити свій народ, де б то не було і перед ким то не було б <...> І на вас, студенти й студентки, лежить той обов'язок» [10; 51].

Протягом перших п'яти років діяльності УКУ вийшли друком багато наукових праць. Серед них перший том «Історії християнства на Русі-Україні» професора д-ра М. Чубатого, два томи «Історії Римських Вселенських Архиєреїв» о. професора д-ра І. Нагаєвського, «Книга Псалмів» у перекладі о. М. Кравчука, «Чини Святительських Служб в Київському Евхологоні в початку XVI ст.» о. професора д-ра М. Марусина, «Митрополит Андрей Шептицький, його життя і заслуги» о. мітрата В. Лаби, «The Eastern Catholic Church and Czar Nicholas I» д-ра В. Ленцика, дві праці професора д-ра О. Горбача «Три церковнослов'янські літургічні рукописні тексти Ватиканської Бібліотеки» і «Перший рукописний українсько-латинський словник Арсенія Корецького-Сатановського та Епіфанія Славинецького», відновлено видання «Богословії», Видань Богословського Наукового Товариства, бюлетня «Вісті з Риму».

Важливі обговорення і рішення щодо навчально-виховного процесу відбувалися на засіданнях Професорської колегії УКУ під керівництвом Митрополита Йосифа. Так 11 червня 1970 р. обговорювалась можливість відкриття медичного факультету, однак через труднощі ця справа так і залишилась не реалізованою. 7 липня 1971 р. на засіданні обговорювали, зокрема, відкриття гімназії у відреставрованому будинку на Мадонна деї Монті (Рим), де б навчали церковного співу. Плани встановлення пам'ятників М. Шашкевичу й І. Котляревському прозвучали на професорському засіданні 18 червня 1972 р., а владика В. Маланчук запропонував поставити і бюст українського філософа Г. Сковороди [10; 107].

Перша філія УКУ філософічно-гуманістичного факультету була відкрита у Буенос-Айресі (Аргентина) у 1966–1967 н. р. під духовним проводом Владики А. Сапеляка, Апостольського візитатора українців в Аргентині, організаційна частина ж була працею д-ра Б. Галайчука. Особливістю цього відкриття була тісна співпраця з словенською діаспорою. Урочиста інавгурація відбулася 9 березня 1967 р. у Салоні Словенського народного дому в столиці Аргентини. Програма і план праці Філії складався з «...вивчення україністики і словеністики в рамках слов'янознавства (головне зайняття); студії про східне християнство; соціологічна розвідка (проф. М. Василик) про українську еміграцію» [9; 176]. Варто зазначити, що в цьому ж році при Філії була відкрита Українська гімназія як постійні курси українознавства для середнього шкільного віку. Спочатку навчання тривало три роки, пізніше – чотири. Навчальна програма включала такі дисципліни: релігію, українську мову, літературу, історію, географію й культуру та суспільство. На засіданні Професорської Колегії УКУ у Римі 27 червня 1973 р. Блаженніший Йосиф піднімає питання відкриття філій в Австралії та Чикаго. Вони мали б стати своєрідними представництвами серед різних народів [10; 109].

У другім п'ятилітті існування УКУ відбулись не менш важливі події. Найвеличнішим здобутком стало завершення і святкове освячення університетського Храму Божої Премудрості, 27–28 вересня 1969 р. Серед незліченного духовенства і вірних Папа Павло VI благословив і освятив храм, а також передав частинку мощів св. Климента для престолу собору Св. Софії. З нагоди того величного свята, він сказав, що Українська Католицька Церква засвідчує подвійну традицію на римській землі: «...одну – релігійну, через здвигнення оцього нового храму, і другу – культурну, через заснування, ще тільки що в початковій стадії, але багатонадійного і в сучасну хвилину так знаменного, нового Католицького Університету, що особливо характеризується студіями історії і мислі України...» [8; 220]. Це була «... одна з найсвітліших подій не лише в діях українських установ і зокрема Українського Католицького Університету, але й у всій віковій історії української Церкви й народу» [10; 9]. Процитувати слова тодішнього Президента послів християнської демократії Ю. Андреотті: «Не було легко додати до списку, може, вже й неначе повного, римських церков, таких численних і таких багатьох стилів, – не було легко долучити до видатного числа научних і культурних установ, італійських і чужих, які знаходяться в нашому граді, що-небудь нового. Одначе, саме це сталося: Собор, присвячений Святій Софії, і прибічна будівля Українського Університету в

ісході становлять дві нові появи, супроти яких, і я в це вірю, – християнський Рим, та й цілий світський Рим, може і повинен зайняти гідну поставу, з признанням і подивом!» [10; 24].

Ще однією культурно-просвітницькою подією стало відкриття пам'ятника Т. Шевченку в Римі, на території УКУ ім. Папи Климента, 18 червня 1972 р. Скульптура з білого каррарського мармуру є творінням італійського митця У. Мацеї. «Шевченко, вбраний у римську тогу – це нав'язання до його римської поеми “Неофіти” – держить у лівій руці “Кобзаря”, а праву підніс угору, мов би бажав звернути увагу своїх духових дітей на потребу знання й освіти. На постументі вирите ім'я поета українськими й латинськими буквами та дата його народження й смерті, а під тим напис: “Учітеся, брати мої...”» [10; 160]. При Філії УКУ у Буенос-Айресі у ці дні, проходила виставка творів, монографій та статей на різних мовах, присвячених Т. Шевченку.

При УКУ започаткували Філософсько-богословський курс для священників і мирян. Вперше він відбувався з 25 травня до 5 липня 1970 р. Ідею цього навчання затвердили владики Синоду Українських Католицьких Єпископів восени 1969 р. у Постанові 2-й. Метою цих курсів було «... дати нашим отцям духовним, монахам і монахиням, а також і мирянам, нагоду познайомитися з умовами життя й апостольської праці на рідних землях і на поселеннях» [1; 114]. На курсах вивчали догматику, історію України, української Церкви та літератури, Літургіку, катехитику, педагогіку, церковно-слов'янську мову, старовинні українські пам'ятники і соціологію. Наступний літній курс проходив з 1 до 31 липня 1971 р. Особливістю цього навчання стало введення у програму викладів професора І. Соневицького про золоту добу української церковної музики (XVIII ст.), Київську академію та Глухівську музичну школу, українських класиків: М. Березовського, Д. Бортнянського, А. Веделя [6; 146]. На третьому літньому курсі, що відбувався у Римі з 15 червня до 16 липня 1972 року, крім навчальних курсів, учасники побували на аудієнції у Папи Римського. Четвертий академічний літній курс передбачав у своїй навчальній програмі, зокрема, виклади української партесної (хорової) музики (XVII–XVIII ст.), аналіз літургійних співів та практичні вправи під проводом проф. М. Антоновича. Таким чином, Український Католицький Університет в Римі, «... відіграв значну роль у збереженні української музичної культури» [6; 199]. Всього таких літніх курсів організовано вісімнадцять.

Протягом 1968–1973 рр. у бібліотеці закаталогізовано понад 18 тис. книг, ще більше розвинувся музей, перенесений у приміщення біля Храму святих Сергія і Вакха, що на площі Мадонна деї Монті та розташований на третьому і четвертому поверхах. Він складався з історичного відділу, відділу старих ікон, народної різьби, народної вишивки з України та окремо народного мистецтва з країн українських поселень. Тут була окрема кімната з скульптурами та кілька кімнат з образотворчим мистецтвом. Одне з приміщень виділене для експонатів із життя та діяльності Блаженнішого Митрополита Йосифа Сліпого: фотографії, портрети, дипломи, грамоти, подарунки тощо. «Двадцять тисяч експонатів: археологічна, історична, релігійна і мистецька панорама України, під цінним проводом визнаного культурного діяча» – короткий уривок вражень про музей зі статті італійського журналу «L'Osservatore della Domenica» (1973 р.) [12; 14]. При Університетському будинку, на першому поверсі, залишився діяти природничий музей. В ньому можна було побачити велику любов Владики Йосифа до природи: десять великих шаф з науковим матеріалом, з експонатами зоологічного, палеонтологічного і мінералогічного світу.

У своєму звіті на закінчення академічного 1975–1976 р. Блаженніший Патріарх Йосиф повідомив про працю та плани УКУ, а також про наміри відкрити нові філії у Філадельфії, Торонто, Лондоні і Парижі.

Український Католицький Університет ім. св. Климента Папи в Римі, з відходом до вічності, у 1984 р., його засновника, ідейника і рушія – Йосифа Сліпого – продовжував свою діяльність, яка відзначалася певною стагнацією. З виходом Української Греко-Католицької церкви з підпілля (1989 р.) та здобуттям Україною державної незалежності (1991 р.), УКУ передав свої правові повноваження до Львова, де до сьогоднішнього часу він успішно функціонує і розвивається, як один із провідних навчальних закладів. Зберігаючи тяглість, структура сучасного УКУ в Львові складається з п'яти факультетів: філософсько-богословського, гуманітарного, факультету наук про здоров'я, суспільних наук, прикладних наук та бізнес-школи УКУ. Вони дають змогу студентам отримати ґрунтовні знання та навички, якісну професійну теоретичну підготовку та реалізувати отриманий досвід на практиці. У Римі, у приміщенні Католицького інституту (був змінений статус) ім. св. Климента Папи, час від часу відбуваються літні курси, конференції, презентації.

Щоб зрозуміти значення науки й самого Університету для Митрополита, наведемо цитату з промови д-ра Б. Галайчука на відкритті філії УКУ в Аргентині: «Коли називаю Український Католицький Університет особистим твором кардинала Йосифа Сліпого, не говорю цього в переносному значенні. Не лиш сама ідея, не лише сам задум, саме бажання континувати українську Богословську Академію у Львові (єдину українську високу школу на Західній Україні) є заслугою

нашого Верховного Архiepіскопа, але й виконання. Для ілюстрації, вистане згадати таке: Від довшого часу веду переписку у справі зорганізування діяльності Українського Католицького Університету на тутешньому терені. Не веду її з деканом Філософічно-Філологічного факультету, до професорського складу якого належу, і в рами якого входитиме та діяльність, ані з генеральним секретарем Університету; всі листи, які дістаю, пише Його Емінінція Кардинал Йосип Сліпий. Коли стільки уваги присвячує наш Верховний Архiepіскоп одному, і то периферійному теренові, що тоді говорити про цілість? Це дає уяву про велетенську роботу, яку Кардинал вкладає в те діло [9; 174].

Висновок. Отже, повернувшись із заслання, Митрополит Йосиф не прагнув відпочивати, а горів ідеями і робив все, щоб їх втілити в життя. Він розумів важливість інформування світової спільноти про Україну як самостійну державу з власною історією, мовою, культурою, Церквою, традиціями. Патріарх був переконаний, що раз посіяне добре зерно проросте і дасть плоди. Він гуртував навколо себе науковців, митців, студентів, був меценатом їхніх проєктів, плекав науково-дослідну і видавничу діяльність. Тому й повстав величний Дім Науки, «кузня, в якій мають вишколюватися і виховуватися нові покоління священиків і мирських апостолів, борців за вільні від насилля правду і науку!» [5; 16] – Український Католицький університет. Йосиф Сліпий щедро підтримував поширення української культури, храмобудування, книгодрукування, бо був переконаний, що Україна стане незалежною, звільниться від окупантських рук і майбутні покоління матимуть потребу у цій культурній спадщині, яку він беріг і розвивав.

Список використаної літератури

1. Благівісник Верховного Архiepіскопа візантійсько-українського (греко-руського) обряду. Рим : SGS, 1969. Кн. 1–4. 146 с.
2. Гірна Н. М. Культурно-освітня діяльність Патріарха Йосифа Сліпого. *Гілея*. 2019. № 144 (1). С. 24–27.
3. Джус О. В. Високі школи української діаспори як чинник інтеграції зарубіжних українців у світове співтовариство. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/7463/1/Джус%20О.%20В.%20Аріель.pdf> (дата звернення: 18.10.2022).
4. Дутчак В. Г. Діяльність кардинала Й. Сліпого в українському зарубіжжі (на матеріалах мистецького архіву Володимира Луцвіва). *Кардинал Йосиф Сліпий і сучасність*: зб. матеріалів Всеукр. наук. конф. на пошану 111 річниці від дня народження. Івано-Франківськ : Плай, 2002. С. 142–149.
5. Заповіт Блаженнішого Патріарха Йосифа Сліпого: видання з нагоди 25-ліття заснування Релігійного товариства «Свята Софія». США, 1999. 22 с.
6. Карась Г. В. Музична культура української діаспори у світовому часопросторі ХХ століття: монографія. Івано-Франківськ: Типовіт, 2012. 1164 с.
7. Карась Г. В. Патріарх Йосип Сліпий в контексті музичної культури української діаспори. *Актуальна проблеми історії, теорії та практики художньої культури*: зб. наук. пр. Вип. XXXII. Київ : Міленіум, 2014. С. 98–104.
8. Слово ректора УКУ, архімандрита Івана Хоми, у день св. Климента Папи Рим, 8 груд. 1988 р. URL: <http://www.patriarkhat.org.ua/statti-zhurnalu/slovo-rektora-uku-arhimandryta-ivana-homy-u-den-sv-klymenta-papy/> (дата звернення: 20.10.2022).
9. Український Католицький Університет імені святого Климента Папи у Римі в першому п'ятилітті свого постанові і діяльності, 1963–1968: *Праці Греко-Католицької Богословської акад.* Рим : SGS, 1969. Т. 32. 292 с.
10. Український Католицький Університет ім. св. Климента Папи в другому п'ятилітті свого постанові і діяльності, 1968–1973. *Праці Греко-Католицької Богословської акад.* Рим : SGS, 1974. Т. 41–42. 388 с.
11. Український католицький університет ім. св. Климента Папи і його правна основа: *Праці ф-ту права і суспільних наук*. Рим : SGS, 1967. Т. 1. 32 с.
12. Capomassi R., Un libro aperto sulla cultura Bizantina, *L'Osservatore della Domenica*. 1973. P. 11–14.

References

1. Blahovisnyk Verkhovnoho Arkhyiepyškopa vizantiisko-ukrainskoho (hreko-ruskoho) obriadu. Rym : SGS, 1969. Kn. 1–4. 146 s.
2. Hirna N. M. Kulturno-osvitnia diialnist Patriarkha Yosyfa Slipoho. *Hileia*. 2019. № 144 (1). S. 24–27.
3. Dzhus O. V. Vysoki shkoly ukrainskoi diaspory yak chynnyk intehratsii zarubizhnykh ukraintsiv u svitove spivtovarystvo. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/7463/1/Dzhus%20O.%20V.%20Ariel.pdf> (data zvernennia: 18.10.2022).
4. Dutchak V. H. Diialnist kardynala Y. Slipoho v ukrainskomu zarubizhzhii (na materialakh mystetskoho arkhivu Volodymyra Lutsyva). *Kardynal Yosyf Slipyi i suchasnist*: zb. materialiv Vseukr. nauk. konf. na poshanu 111-yi richnytsi vid dnia narodzhennia. Ivano-Frankivsk : Plai, 2002. S. 142–149.
5. Zapovit Blazhennishoho Patriarkha Yosyfa Slipoho: vydannia z nahody 25-littia zasnuvannia Relihiinoho tovarystva «Sviata Sofiia». USA, 1999. 22 s.
6. Karas H. V. Muzychna kultura ukrainskoi diaspory u svitovomu chasoprostori KhKh stolittia: monohrafiia. Ivano-Frankivsk : Typovit, 2012. 1164 s.

7. Karas H. V. Patriarkh Yosyp Slipyi v konteksti muzychnoi kultury ukrainskoi diaspori. Aktualna problemy istorii, teorii ta praktyky khudozhnoi kultury: zb. nauk. prats. Vyp. XXXII. Kyiv : Milenium, 2014. C. 98–104.
8. Slovo rektora UKU, arhimandryta Ivana Khomy, u den sv. Klymenta Papy Rym, 8 hrudnia 1988 roku. URL: <http://www.patriyarkhat.org.ua/statti-zhurnalu/slovo-rektora-uku-arhimandryta-ivana-homy-u-den-sv-klymenta-papy/> (data zvernennia: 20.10.2022).
9. Ukrainskyi Katolytskyi Universytet imeni sviatoho Klymenta Papy u Rymi v pershomu piatylittii svoho postannia i diialnosti, 1963–1968: pratsi Hreko-Katolytskoi Bohoslovskoi Akademii. Rym : SGS, 1969. T. 32. 292 s.
10. Ukrainskyi Katolytskyi Universytet im. sv. Klymenta Papy v druhomu piatylittii svoho postannia i diialnosti, 1968–1973. pratsi Hreko-Katolytskoi Bohoslovskoi Akademii. Rym : SGS, 1974. T. 41–42. 388 s.
11. Ukrainskyi katolytskyi universytet im. sv. Klymentii Papy i yoho pravna osnova: pratsi fakultetu prava i suspilnykh nauk. Rym : SGS, 1967. T. 1. 32 s.
12. Capomassi R., Un libro aperto sulla cultura Bizantina, *L'Osservatore della Domenica*. 1973. P. 11–14.

ESTABLISHMENT AND DEVELOPMENT OF THE ST. CLEMENT UKRAINIAN CATHOLIC UNIVERSITY IN ROME

Proniuk Mariia – Postgraduate student of Department of Musical Ukrainian Studies and Instrumental Folk Art
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
Ivano-Frankivsk

The article examines the prerequisites, the process of formation and development of one of the largest centres of Ukrainian science in the diaspora of the second half of the 20th century – the Saint Clement Ukrainian Catholic University in Rome. The historical condition of the establishment and the goal set by Major Archbishop Josyf Slipyi – the founder of the University – were analysed. A review of the scientific works on the stated topic was carried out. The activities and significance of the University for the development and dissemination of Ukrainian cultural heritage around the world are highlighted.

Key words: Saint Clement Ukrainian Catholic University, Ukrainian Greek Catholic Church, Major Archbishop Josyf Slipyi, Rome.

UDC 378.4(450=161.2)UCU(091)

ESTABLISHMENT AND DEVELOPMENT OF THE ST. CLEMENT UKRAINIAN CATHOLIC UNIVERSITY IN ROME

Proniuk Mariia – Postgraduate student of Department of Musical Ukrainian Studies and Instrumental Folk Art
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
Ivano-Frankivsk

Relevance of the research topic. The article is dedicated to the history of the foundation and activity of the Saint Clement Ukrainian Catholic University and to the role of Major Archbishop UGCC Josyf Slipyi in those processes. The objective of this article is to further study and spread the heritage of the Major Archbishop UGCC Josyf Slipyi.

Methodology of research. The research used the method of systematic analysis of sources to reproduce the events related to the founding of the UCU; the comparative method was used to determine the dynamics of the growth of the number of students, the results of the library's work, new revenues of the archive and museum, and the printing of scientific publications; the historical and cultural method helped in the review of socio-historical and cultural events related to the activities of the Major Archbishop UGCC Josyf Slipyi, the founding of the UCU and the determination of the importance of this institution for the development and spread of Ukrainian education and culture.

Results. During the study, the main fields of activity of the UCU were identified: research, publishing and informative. There was an archive, a library, a museum of ecclesiastical and artistic monuments, the university's Church of Saint Sophia – Divine Wisdom, monuments to Taras Shevchenko, Markiyan Shashkevych, and Ivan Kotlyarevskyi. In the first academic year 1964-1965, the theological and philosophical-humanistic departments welcomed 10 students. With every new entry, the number of those interested in learning has increased. During the academic year 1966–1967, the first branch of the UCU was established in Buenos Aires (Argentina). The employees of UCU have prepared numerous scientific papers for publication. Also began a course of philosophy and theology for clergy and laity. The UCU in Rome, with the eternal departure of its founder Josyf Slipyi (1984), continued its activity, which was marked by a certain stagnation. With the emergence of UGCC from the underground (1989) and Ukraine's independence (1991), UCU has transferred its legal powers to Lviv, where it currently operates successfully functioning and grows as one of the major educational institutions.

The scientific novelty. The novelty of the article consists in underline the special features of the foundation of the UCU and its activities in Rome.

The practical significance. The study highlights the preconditions, idea, formation, development of the Saint Clement Ukrainian Catholic University in Rome. It is the basis of new in-depth studies of the spiritual and cultural heritage of the Major Archbishop UGCC Josyf Slipyi.

Key words: Saint Clement Ukrainian Catholic University, Ukrainian Greek Catholic Church, Major Archbishop Josyf Slipyi, Rome.